

WSTĘP DO ANALIZY SEMANTYCZNEJ CZASOWNIKA

KTOŚ_x PRZECZUŁ, ŻE P

AGNIESZKA NORWA

Uniwersytet Mikołaja Kopernika

agnieszka.norwa@gmail.com

Słowa kluczowe: semantyka, czasowniki profetyczne, jednostka języka

1. Wprowadzenie

Przedmiotem rozważań zawartych w niniejszym artykule jest semantyczna charakterystyka czasownikowej jednostki języka *ktoś_x przeczył, że p*. W celu opisania interesującego mnie czasownika wykorzystam metodologię badawczą wypracowaną przez współczesną semantykę strukturalną. W ten nurt badawczy wpisuje się koncepcja jednostek języka, którą po raz pierwszy w roku 1976 przedstawił Andrzej Bogusławski (zob. Bogusławski 1976)¹. Należy w tym miejscu też podkreślić, że we właściwym wyodrębnieniu, a następnie opisie jednostek języka dużą rolę odgrywa ich uwikłanie w kontekst składniowy, co oznacza, że za integralną część jednostki uznaje się jej wymagania składniowe, zaś uwzględnianie wzajemnej zależności pomiędzy składnią i semantyką wyrażen jest jednym z elementów współczesnej semantyki strukturalnej, w tym też wspomnianej idei jednostek języka, z której w niniejszej pracy korzystam (zob. Linde-Usiekniewicz 2008²).

---

¹ Według tej koncepcji jednostki języka są to najmniejsze (niepodzielne) bilateralne byty będące właściwym nośnikiem sensu, wchodzące w układy (czwórki, szóstki, ósemki itd.) proporcjonalne i rozłączne z innymi elementami (jednostkami) w klasach niezamkniętych (zob. Bogusławski 1976).

² W przywołanej pracy autorka omawia wyznaczniki semantyki strukturalnej, za które uznaje: 1) przekonanie o niereferencjalności znaczenia, 2) uniwersalność znaczenia, 3)

Celem każdej analizy semantycznej jednostki języka, a zatem też celem, który stawiam sobie w odniesieniu do tytułowego wyrażenia *ktoś_x przeczuł, że p*, jest sformułowanie jej definicji (A. Bogusławski taką „semantyczną” definicję nazywa *paralokucją*, zaś Anna Wierzbicka – *eksplikacją semantyczną*, zob. Bogusławski 1966, Wierzbicka 1969)³.

Będący przedmiotem opisu czasownik *przeczuć* jest jednym z czasowników, które wpisują się w szerszy nurt moich badań nad tzw. czasownikami profetycznymi. Tę etykietę nazewniczą przyjmuję za Piotrem Kładocznym (2004a, 2004b), który do tej kategorii zalicza czasowniki nazywające *czynności profetyczne*, czyli takie czynności, które dotyczą przepowiadania przyszłości, prorokowania, wieszczania – innymi słowy są to czynności będące źródłem wiedzy o przyszłości. Wstępnie (częściowo z P. Kładocznym) do grupy czasowników profetycznych liczę następujące czasowniki: *objawić (objawiać)*, *obwieścić (wieścić, wieszczyc)*, *prognozować, prorokować, przeczuć (przeczuwać)*, *przepowiedzieć (przepowiadać)*, *przewidywać (przewidywać)*, *rokować, wykrakać (krakać)*, *wywróżyc (wróżyc)*, *zaplanować (planować)*, *zapowiedzieć (zapowiadać)*, *zwiastować*⁴. W swojej analizie przyjmuję wstępnie, że wspólnym komponentem semantycznym wymienionych czasowników są nieracjonalne (pozarozumowe) przesłanki, na podstawie których wspomniane czynności profetyczne są wykonywane.

Pewnych analiz badawczych dotyczących czasowników profetycznych podjął się wspomniany już Piotr Kładoczny (2004a, 2004b), jednakże analizuje on w swoich pracach jedynie kilka wybranych czasowników, takich jak: *prorokować, przepowiadać, przewidywać, prognozować*, ponadto jego analiza nie uwzględnia rozczłonkowania tematyczno-rematycznego. Czasownik *przewidywać* analizował także

---

kompozycjonalność (rozkładalność na elementy prostsze znaczeniowo) (zob. Linde-Usiekniewicz 2008).

³ Zgodnie z założeniami Bogusławskiego i Wierzbickiej przyjmuję, że *definiens* takiej definicji powinien składać się z jednostek prostszych semantycznie od *definiendum* jednostki badanej. Teza ta zakłada istnienie zbioru jednostek semantycznie prostych (nierozkładalnych – *indefinibiliów*), zaś sama idea pochodzi od G.W. Leibniza, żyjącego na przełomie XVII i XVIII w. niemieckiego filozofa, który uważał, że języki są najlepszym zwierciadłem umysłu ludzkiego i że należy poszukiwać *indefinibiliów* – elementów prostych znaczeniowo (rozumiałych samych przez się), z których budowane są wszystkie inne znaczenia (zob. Wierzbicka 1975).

⁴ Ponadto wstępnie zakładam, że w podjętej przeze mnie analizie, oprócz już wymienionych pojawią się kolejne czasowniki bądź inne wyrażenia, które będą semantycznie związane ze wspomnianymi wyrażeniami. Także nie wszystkie jednostki języka fundowane na wymienionych wyrażeniach czasownikowych muszą realizować to znaczenie, które nazywam „profetycznym” – być może do listy tej trzeba będzie dodać czasownik *wyczuć*, a usunąć z niej czasowniki *obwieścić* i *zapowiedzieć*.

Maciej Grochowski (Grochowski 1980), nie wyodrębnia on jednak w swojej analizie znaczenia profetycznego (opartego na przesłankach nieracjonalnych) tego czasownika, które w moim przekonaniu trzeba zauważyć i opisać. Z kolei Piotr Klimczak (2004) analizuje czasownik *przepowiadać*, ale tylko w zakresie jego etymologii. O czasownikach *przeczuwać, że* i *przewidywać, że* w kontekście szerszej analizy czasowników epistemicznych pisze Magdalena Danielewiczowa (2002), nie definiuje ona jednak wspomnianych czasowników. Zatem w świetle przedstawionej i niewyczerpującej w tym temacie literatury przedmiotu wydaje się, że podjęcie próby opisanie czasowników profetycznych, w tym czasownika *przeczuć*, ma swoje uzasadnienie.

2. Definicje słownikowe czasownika *przeczuć*

Zanim przejdę do analizy składniowo-semantycznej interesującego mnie wyrażenia, poniżej przedstawię kilka wybranych definicji słownikowych czasownika *przeczuć*, aby nakreślić punkt wyjścia moich rozważań.

Współczesne słowniki języka polskiego wskazują na jedno znaczenie czasownika *przeczuć*. I tak: w SJPDor i w SJPSz znajdziemy następującą definicję leksemu *przeczuć*: *opierając się na przeżyciu wewnętrznym, na intuicji, odgadnąć coś nieznanego, przewidzieć przyszłe wypadki itp.; wyczuć podświadomie, instynktownie; domyślić się*; z kolei w SWJP czytamy, że *przeczuć*, to *instynktownie przewidywać coś, wydarzenie się czegoś, zwykle czegoś złego, niekorzystnego*. USJP podaje, że *przeczuć*, to *instynktownie, intuicyjnie, podświadomie przewidzieć (przewidywać) przyszłe wypadki, zwykle złe, niekorzystne, czując coś, kierując się uczuciami, odgadnąć (odgadnywać) coś nieznanego; domyślić się (domyślać się)*, zaś definicja podana w ISJP jest następująca: *Jeśli przeczuwamy coś, czego nie widzimy lub co jeszcze nie nastąpiło, to domyślamy się, że to istnieje lub że nastąpi*.

Z powyższego przeglądu definicji słownikowych czasownika *przeczuć* można wydobyć elementy wspólne przytoczonych definicji, które będą pewnym punktem odniesienia do dalszej analizy. Składniki te pogrupowałam w następujący sposób:

- 1) elementy świadczące o tym, że podstawą *przeczuwania* są przesłanki nieracjonalne (nie można uzasadnić go racjonalnie): *opierając się na przeżyciu wewnętrznym, intuicyjnie, podświadomie, instynktownie*;
- 2) elementy wskazujące na to, że ktoś, kto coś *przeczuwa*, nie jest pewny, że to się wydarzy, nie wie o tym, ma jedynie jakieś przekonanie „wewnętrzne” (intuicję): *odgadnąć, zgadnąć, przewidzieć, domyślić się*;

- 3) elementy podkreślające, że przeczuwanie dotyczy przyszłości, tego, co będzie/stanie się w przyszłości: przyszłość/przyszłe wypadki, to, co się wydarzy/nastąpi;
- 4) ponadto w definicjach zawartych w SWJP i USJP znajdujemy elementy negatywne przeczuwania: zwykle coś złego, niekorzystnego.

3. Charakterystyka składniowo-semantyczna jednostki *ktoś_x przeczuł, że p*

Za podstawową konstrukcję składniową, jaką tworzy czasownik *przeczuć*, uznaję jednostkę *ktoś_x przeczuł, że p*. Na początku analizy chciałabym jednak też zaznaczyć, że jednostka o omawianym kształcie podlega kilku regularnym operacjom, w wyniku których powstają takie konstrukcje, jak: *ktoś_x przeczuł p* – wariant znominalizowany – oraz *ktoś_x przeczuł, jak*; *ktoś_x przeczuł, w jaki sposób*; *ktoś_x przeczuł, gdzie*; *ktoś_x przeczuł, ile*; *ktoś_x przeczuł, co* – warianty z frazą pytajno-zależną. Obrazują to następujące przykładowe konteksty⁵:

- (1) Wypiański przeczuł i zapisał nasze nieuleczalne polskie choroby – niemożność porozumienia ponad podziałami, prywatę, egoizm.
- (2) Potem jednak zacząłem podejrzewać, że wróżka coś przeczuła.
- (3) Jeśli Petrarca napisał ten sonet jeszcze za życia Laury, to z pewnością przeczuł jej śmierć.
- (4) Zaryzykuję nawet stwierdzenie: Gumilow podobnie jak nasz Baczyński przeczuł swoją przedwczesną, tragiczną śmierć.
- (5) Pomyślałem też, że ojciec chyba przeczuł – wiedziony jakimś przedziwnym instynktem – to, co miało rychło nastąpić.
- (6) Miałam dziś list od Matki, dosyć pełny otuchy i spokoju, żałuje, że nie przeczuła twojego przejazdu i nie pozostała jeszcze parę dni w Warszawie.
- (7) Kijowski, którego przez pewien czas obejmował zakaz druku, doskonale odczytał charakter ustroju, w którym musieliśmy żyć tyle lat, ale też i pro- roczo przeczuł nadchodzącą epokę.
- (8) Przeczułem, gdzie bramkarz odbije piłkę, i tam się ustawiłem.
- (9) Gdybym przeczuł, co nas tu spotka, nigdy do tego domu bym nie wprowadzał młodej żony.
- (10) Pani Jadzia jakby z góry przeczuła, jak skończy się dzień, przywiozła ze sobą również balową toaletę.
- (11) Wszedł przeczuł, co jest grane, i dlatego w szatni rzucił srebrnym medalem.

---

⁵ Zgodnie z założeniami współczesnej semantyki strukturalnej przykłady zdań wykorzystanych w analizie są zarówno zdaniem autentycznymi (w większości pochodzą z NKJP), jak i zdaniem sformułowanymi na podstawie własnej kompetencji językowej.

Wracając do zasadniczego tematu niniejszego artykułu, w dalszej jego części skupię się na analizie wyrażenia *ktoś_x przeczuli, że p*. Czasownik ten otwiera miejsca walencyjne dla jednego argumentu przedmiotowego (x) oraz jednego argumentu nieprzedmiotowego, wprowadzanego przez *że* (to, co jest przeczuwane).

Realizację tego schematu pokazują zdania:

- (12) Przeczuli już, że czeka ją wielka próba, nie wiedziała tylko jaka.
- (13) Dobrze jednak znałem rozgrywającego, który nie przeczuli, że będzie wielkim przegranym.
- (14) Adam Sapięha przeczuli, że Karol Wojtyła zostanie wybrany na Stolicę Piotrową.
- (15) Związki zawodowe z ZCS przeczuli, że tak będzie, i już w listopadzie próbowały interweniować u ministra skarbu.
- (16) Ona przeczuli, że Różewicz przeczuli, że jest przed nami nowy horyzont, a był to rok 1974.
- (17) Przeczuli, że tym razem urodzi się dziewczynka.
- (18) Rzeczywiście, przeczuli, że mu ją zabiorą.
- (19) Jego brat słusznie przeczuli, że wiecznie panem nie będzie, i przehuli majątek.
- (20) Po wielu latach, gdy Eliza (przyszła Eliza Orzeszkowa) stanie się sławną, matka będzie opowiadać, jak to rodząc młodszą córkę w maju 1842 roku, usłyszała nagle śpiew słowika i przeczuli nieomylnie, że to dziecię jest obdarzone przez bogów wielkimi talentami.
- (21) Ale widocznie przeczuli, że chcę coś powiedzieć, bo położyła mi palec na ustach, żeby nic nie mówił.
- (22) Nie mogę przeboleć żalosnej śmierci Jadzi i tego, że ja ją zostawiłam na takie straszne samotne konanie, że nic nie przeczuli, że byłam taka pewna, że to przykre nieszczęście, że ona przecież wyzdrowieje i że ja w Podkowie lub Milanówku odnajdę rekonwalescentką.
- (23) Nie przeczuli, że Sowietci zdają sobie jednak dobrze sprawę z wrogiego ich nastawienia i nieprzejednanej nienawiści do najeźdźcy.
- (24) Trafnie przeczuli, że bardziej od rozrywki Polka łaknie rozpaczliwie ucieczki od rzeczywistości i że z zatłoczonego tramwaju chętnie da się przenieść myślami do Krainy Marzeń.

Na tym etapie analizy trudno stwierdzić to jednoznacznie, ale wydaje się, że w przypadku omawianej jednostki na serio można mówić tylko o osobowym argumentie przedmiotowym (lewostronnym), gdyż z argumentem nieosobowym

(zwierzęta) w aspekcie dokonanym ten czasownik nie łączy się – o zwierzętach możemy powiedzieć, że przeczuwały coś, ale nie, że coś przeczuły, ponieważ nie można tego zweryfikować. Te przypuszczenia potwierdzałyby następujące przykłady:

- (25) Jednak zebrać niedźwiedź nie pójdzie, bo chyba gdzieś w swej inteligencji przeczuwa, że takim sposobem nic u ludzi nie wskóra.
- (26) My nie potrafimy nawet dnia następnego przeczuć. Nie potrafimy drugiego człowieka przeczuć. A pies i śmierć przeczuje. Może najwyżej nie dawać tego poznać po sobie. O, jak te moje psy leżą spokojnie, może nawet śpią. A nie wiemy, czy czegoś już nie przeczuły.
- (27) Psy bowiem przeczuwają koniec swego życia i potrzebują specjalnej troski w takim momencie.

Z kolei w przypadku roślin nie budzi wątpliwości, że użycie tego czasownika jest tutaj metaforyczne:

- (28) Lilia wodna może przeczuć burzę. (J. Słowacki)

W SWJP czytamy, że *przeczuć* to ‘instynktownie przewidzieć coś, wydarzenie się czegoś, zwykle czegoś złego, niekorzystnego’, zaś USJP ten sam czasownik definiuje następująco: *instynktownie, intuicyjnie, podświadomie przewidzieć (przewidywać) przyszłe wypadki, zwykle złe, niekorzystne, czując coś, kierując się uczuciami, odgadnąć (odgadywać) coś nieznanego; domyślić się (domyślać się)*. Trudno jednak zgodzić się z negatywnym elementem wymienionych wyżej definicji, gdyż zdania (przykłady użycia) tego nie przesadzają, choć frekwencyjnie – w NKJP – znajdziemy więcej zdań z uzupełnieniem „negatywnym”, np. zdania (3), (4), (9), (13). Należy jednak też zwrócić uwagę na zdania o pozytywnym lub neutralnym wydźwięku:

- (29) – Przeczuliśmy, że musi nadejść pora na muzykę środka, ale dopiero tym, którzy przyszli po nas: Varius Manx czy Blue Cafe, udało się spić śmietankę.
- (30) Wybór Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową przeczuł jego duchowny opiekun i przewodnik w czasach wczesnej młodości, kardynał Adam Sapieha.

Nie ma zatem podstaw, aby uznać to ‘coś złego, niekorzystnego’ za komponent znaczeniowy i włączać to do definicji.

Analiza zdań zawierających tytułowe wyrażenie pokazuje, że jest to czasownik faktywny, a mianowicie jego forma dokonana (*przeczuł*) zakłada prawdziwość uzupełnienia propozycjonalnego (prawdziwość treści wprowadzanej

po *że*). Mamy tutaj nastawienie podmiotu na weryfikację – można powiedzieć, że coś się przeczulo, wtedy, gdy to, się faktycznie wydarzyło (lub że czegoś się nie przeczulo, a co się wydarzyło), por. zdania (17) i (18). Powiemy tak wtedy, gdy rzeczywiście urodzi się dziewczynka (zdanie 17) oraz jeśli faktycznie coś lub ktoś zostanie zabrane podmiotowi, o którym mowa w zdaniu (18). Dewiatyjnne natomiast będą zdania (31)–(34):

(31) *Przeczuli, że tym razem urodzi się dziewczynka, ale tak się nie stało.

(32) *Błędnie przeczuli, że tym razem urodzi się dziewczynka.

(33) *Przeczuł, że mu ją zabiorą, ale tak się nie stało.

(34) *Błędnie przeczul, że mu ją zabiorą.

Inne konteksty potwierdzające faktywność tego czasownika i wskazujące na to, że można dokładnie określić to, co i kiedy się przeczulo, to np. zdania (19) i (20).

Przykłady użycia pokazują, że nie ma racjonalnych przesłanek, które uzasadniałyby to, co się przeczulo – nie mówi się dlaczego (na jakiej podstawie) coś się przeczulo lub przeczulwa. Jest to pewne wewnętrzne przekonanie (intuicja) tego, kto przeczulwa, nikt inny o tym nie wie. Za prawdziwością tej hipotezy przemawiałyby też definicja *intuicji*, jaką znajdujemy w ISJP:

Nasza intuicja to trudne do wyjaśnienia uczucie, które podpowiada nam, jaki jest prawdziwy stan rzeczy, jak się potoczą wydarzenia i jak powinniśmy postępować. *To intuicja podpowiedziała mi, co robić... Może niektóre nasze intuicje sprawdzą się w przyszłości?*

Także zdolność do doznawania takich uczuć. *Wykazywał się intuicją dyplomaty... Niestety, tym razem intuicja zawiodła nas zupełnie... To tylko kobieca intuicja.*

Dodaje się niekiedy w zdaniach, że ktoś przeczul coś intuicyjnie, ale w moim przekonaniu zdania takie należy uznać za pleonastyczne:

(35) ?Przekonała go dopiero obietnica poznania Erica Claptona, a Chandler intuicyjnie przeczul, że najlepszym odbiorcą sztuki Jimiego będzie biała publiczność.

W dalszej kolejności w swoich rozważaniach skupię się na analizie prostszych znaczeniowo pojęć: 'coś się stało', 'wiedzieć' oraz 'być gotowym powiedzieć', próbując w ten sposób postawić wstępne hipotezy badawcze dotyczące komponentów semantycznych analizowanego wyrażenia.

Czasownik *ktoś_x przeczul, że p* nie zawiera w swojej strukturze składnika 'robić', gdyż nie można go użyć np. w odpowiedzi na pytanie:

- (36) Co Maria i Jan zrobili wczoraj wieczorem? *Przeczuli, że tym razem urodzi się dziewczynka.

Nie akceptuje on też odnoszących się do czynności fraz adwerbialnych:

- (37) *Maria i Jan z łatwością przeczuli, że tym razem urodzi się dziewczynka.
 (38) *Maria i Jan z trudnością przeczuli, że tym razem urodzi się dziewczynka.

Z kolei nie powinno budzić wątpliwości to, że czasownik *ktoś_x przeczul, że p* dotyczy sfery myśli – świadczyć o tym może dewiacyjność zdań (39) i (40):

- (39) *Przeczuli, że tym razem urodzi się dziewczynka, ale nie pomyśleli, że urodzi się dziewczynka.
 (40) *Przeczul, że mu ją zabiorą, ale nie pomyślał, że mu ją zabiorą.

Wydaje się więc uzasadnione, aby sens wyrażenia *ktoś_x przeczul, że p* próbować wyjaśniać za pomocą formuły 'coś stało się w czyichś myślach'.

Kolejną wysuwaną przeze mnie hipotezą jest to, że będący przedmiotem analizy czasownik *ktoś_x przeczul, że p* implikuje komponent niewiedzy. Przypatrzmy się w tym kontekście zdaniom (41) i (42), których akceptowalność potwierdzałaby takie założenie:

- (41) Maria i Jan przeczuli, że tym razem urodzi się dziewczynka, ale nie wiedzieli, że tym razem urodzi się dziewczynka.
 (42) Piotr przeczul, że mu ją zabiorą, ale nie wiedział, że mu ją zabiorą.

Sytuacja powyższa związana jest z tym, że podmiot przeczuwający nie ma wiedzy o przyszłości (nie może jej mieć), ponadto, co jest tutaj bardziej istotne, nie ma on też racjonalnych przesłanek świadczących o tym, że stanie się właśnie tak a nie inaczej, ale opiera się na własnej intuicji / wewnętrznym przekonaniu (o czym była już mowa wcześniej).

Kolejną stawianą przeze mnie hipotezą jest to, że czasownik *ktoś_x przeczuł, że p* nie aktualizuje aktu mowy, ale gotowość podmiotu do wyrażenia w języku sądów i przypuszczeń. Obrazują to zdania (43)–(46):

- (43) Przeczuli, że tym razem urodzi się dziewczynka, ale nikomu o tym nie powiedzieli.
 (44) Przeczuli, że mu ją zabiorą, ale nikomu o tym nie powiedział.
 (45) *Przeczuli, że tym razem urodzi się dziewczynka, ale nie byli gotowi, aby to powiedzieć.
 (46) *Przeczuli, że mu ją zabiorą, ale nie był gotów, aby to powiedzieć.

Podsumowując powyższe rozważania nad znaczeniem czasownika *ktoś_x przeczuł, że p*, można wskazać na następujące elementy składające się na jego znaczenie:

- jest to sąd o przyszłości oparty na „wewnętrznym” przekonaniu / na intuicji;
- ktoś_x nie wiedział, czy to, co przeczuwa (p), wydarzy się, ale w jego myślach stało się coś (q), co powodowało, że x był gotów powiedzieć, że stanie się p;
- ktoś_y (ktoś inny niż x), kto nie wie wszystkiego, nie mógł wiedzieć, że stanie się p;
- oprócz x-a o q wiedział tylko ktoś_z, kto wie wszystko (z – istota wszechwiedząca);
- jest to sąd, który dotyczy zarówno pozytywnych, jak i negatywnych zdarzeń (frekwencyjnie częściej negatywnych);
- jest to sąd wymagający zweryfikowania (czasownik dokonany jest faktywny, gdyż można dokładnie określić to, co i kiedy się przeczuło);
- w przypadku zwierząt nie da się go zweryfikować (aspekt dokonany nie występuje z lewostronnym argumentem nieosobowym).

4. Próba eksplikacji

Ostatecznym celem analizy semantycznej, o czym wspominałam na wstępie niniejszych rozważań, jest sformułowanie definicji badanej jednostki języka, która składałaby się z elementów prostszych znaczeniowo niż *definiendum*.

Na podstawie przeprowadzonych powyżej rozważań chciałam zaproponować eksplikację semantyczną omawianego wyrażenia, jednocześnie zaznaczając przy tym, że propozycja ta jest rezultatem jak na razie wstępnego oglądu badanego czasownika. Nie wykluczam, że w trakcie dalszych badań nad semantyką czasowników profetycznych i w miarę zagłębiania się w ich głęboką strukturę znaczenia moje dotychczasowe analizy będą wymagały przeformułowania, czy też doprecyzowania.

ktoś_x przeczuł, że p

ktoś_x nie wiedział, że p (że stanie się p),
w myślach kogoś_x stało się coś takiego q, że ktoś_x był gotów powiedzieć, że p,
ktoś_x nie był gotów powiedzieć, że ~p,
ktoś_y, kto nie wie wszystkiego, nie mógł wiedzieć o q (o q poza kimś_x wie-
dział jeszcze tylko ktoś_z, kto wie wszystko).

Bibliografia

- BOGUSŁAWSKI A., 1966, *Semantyczne pojęcie liczebnika i jego morfologia w języku rosyjskim*, Wrocław.
- BOGUSŁAWSKI A., 1976, *O zasadach rejestracji jednostek języka*, „Poradnik Językowy”, nr 8, s. 356–364.
- DANIELEWICZOWA M., 2002, *Wiedza i niewiedza. Studium polskich czasowników epistemicznych*, Warszawa.
- GROCHOWSKI M., 1980, *Pojęcie celu. Studia semantyczne*, Wrocław.
- KLIMCZAK P., 2004, *Pochodzenie i początki polskiego słownictwa homiletycznego (kazanie, przepowiadanie, homilia, kaznodzieja)*, „Rozprawy Komisji Językowej WTN”, t. 30, s. 31–44.
- KŁADOCZNY P., 2004a, *Czy istnieją czasowniki profetyczne?*, [w:] „Słowa, słowa, słowa...” w komunikacji językowej, M. Grabska (red.), Gdańsk, s. 307–313.
- KŁADOCZNY P., 2004b, *Proroctwa chrześcijańskie jako gatunek mowy*, Zielona Góra.
- LINDE-USIEKNIIEWICZ J., 2008, *Semantyka strukturalna w XXI wieku?*, [w:] *Metodologie językoznawstwa. Współczesne tendencje i kontrowersje*, P. Stalmaszczyk (red.), Kraków, s. 158–173.
- NOWAK T., 2009, *Wokół czasownika zgadnąć (studium semantyczne)*, „Linguistica Copernicana”, nr 2, s. 81–93.
- WIERZBICKA A., 1969, *Dociekania semantyczne*, Wrocław.
- WIERZBICKA A., 1975, *W poszukiwaniu tradycji. Idee semantyczne Leibniza*, „Pamiętnik Literacki”, nr 1, s. 109–126.

**Wstęp do analizy semantycznej czasownika *ktoś_x przeczuł, że p*
(streszczenie)**

Artykuł jest poświęcony semantycznej charakterystyce czasownikowej jednostki języka *ktoś_x przeczuł, że p*, zaś ostatecznym celem rozważań w nim zawartych jest próba zdefiniowania opisywanego wyrażenia. W analizie została wykorzystana metodologia badawcza wypracowana przez współczesną semantykę strukturalną, w której w szczególności uwzględnia się koncepcję jednostek języka, tezę o rozkładalności znaczeń na prostsze oraz ścisłe powiązanie semantyki ze składnią badanych wyrażań. Materiałem badawczym, na podstawie którego przeprowadzono analizę, są zdania (przykłady użycia) zawierające interesujące mnie wyrażenie czasownikowe zaczerpnięte z NKJP i spreparowane na podstawie własnej kompetencji językowej.